

Tema: Terror og ekstremisme

Tekster i dette opplegget:

- Utdrag fra *Ekstremisme* av Kristian Bjørkelo
- Utdrag fra *En væpnet verden* av Iain Overton
- Utdrag fra *Hatet mitt får dere ikke* av Antoine Leiris
- «Den nye terroren» av Lene Brennodden

Mål med opplegget: Å vekke elevenes interesse for sakprosa

- gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i tekstene
- gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Årets Faktafyk inneholder flere tekster som forholdet seg til temaet *Terror og ekstremisme*, og som inngår i dette undervisningsopplegget.

Temaet er aktuelt i både den globale politiske situasjonen og i dagens nyhetsbilde, og det er derfor også en tematikk som ungdom vil møte stadig vekk i hverdagen sin, som de vil bli påvirket av og som de må ha verktøy til å håndtere.

Hvordan kan vi legge til rette for at dette møtet skjer på en måte som gir dem mulighet til å gi uttrykk for sine tanker og følelser, diskutere temaet, gå i dybden og forholde seg kritisk til denne påvirkningen?

Vi mener at *Terror og ekstremisme* er eksempel på et tema – blant andre alvorlige tema – som det er viktig at ungdom får muligheten til å møte på i litteraturen og som det går an å ta opp i forbindelse med lesing av utdraget i en klassesituasjon. Litterære tekster – så vel skjønnlitteratur som sakprosa - kan åpne for å diskutere temaer på en måte vi ellers ikke får gjort. Eksempelvis kan litteraturen gi stemme til ulike perspektiver på en sak, og elevene kan snakke om vanskelige ting gjennom en tredjeperson når de snakker med utgangspunkt i litteratur. Dette bidrar til å åpne diskusjonene og til å fremme elevenes evne til å lytte, formulere seg og til å reflektere.

Tekstene i denne tema-bolken representerer ulike perspektiver på emnet og er valgt ut slik at elevene kan gå i dybden. Vi håper at de kan være verktøy til nyansert tenkning rundt et veldig komplekst og vanskelig tema.

Om dere vil diskutere utdraget i fellesskap eller om elevene skal få velge å lese utdraget på egen hånd, avhenger blant annet av klassemiljø, elevgruppens erfaringsbakgrunn, didaktiske valg og mål for undervisningen.

Før lesingen

La elevene få noen minutter til å tenkeskrive om temaet terror.

Bruk ev. følgende spørsmål som støtte:

- Hvilke eksempler på terror kommer dere på?
- Hvem ble rammet og hvem stod bak?
- Hva er det som gjør dette til terror?

Snakk deretter med elevene om forventningene deres til de fire tekstene som inngår i temaet.

- Hva tror dere tekstene handler om?

Lærerveiledning til Faktafyk 2017: utarbeidet av Foreningen !les

- Hvilke forventninger til innholdet får dere ved å se på titler, bilder og illustrasjoner?
- Hva slags type tekster er det?
- Hvilke forventninger har dere denne type tekster?
- Hva tror dere teksttypen har å si for hvordan temaet behandles?

Snakk også om ord og begreper som kan være vanskelige for elevene.

I bokutdraget fra *Ekstremisme* av Kristian A. Bjørkelo kan det f.eks. dreie seg om: *stadfeste, ekkokammer, rettvise, ariske, sivilisasjonen, oppmodar, revolusjon, avrettingar, motførestillingar, nyansar, samansverjing, konspirasjonsteoriar, paranoide*

I utdraget fra *En blodig reise gjennom en væpnet verden* av Iain Overton kan det være ord som: *klaustrofobiske, distraherete, konturen, yrkesinstitutt, stridsoppdrag, groteske, nyhetsagendaen, hierarkiske, rettsmedisinsk, abstrakte, ømtålige*

I utdraget fra *Hatet mitt får dere ikke* av Antoine Leiris er det få vanskelige ord, men det kan ev. være relevant å ta opp følgende ord: *ignoransen, armeer, balalaika, gondolfører, trakterer, skatollet, kynisk*

Og i «Den nye terroren» av Lene Brennodden kan disse ordene være aktuelle: *koordinerte, definisjonen, motivert, hyppigheten, psyko-sosiale, Werther-effekten, potensielle, illusjoner, solidaritet*

Andre muligheter er å la elevene bruke tokolonnotatet som dere finner [her](#),

Underveis

Be gjerne elevene notere stikkord, eller strek under ord eller setninger underveis. For eksempel:

- Noe som er overraskende/skremmende/fint/interessant
- Noe de er enige/uenige i
- Noe de lurere på

Etter lesingen

Etter at elevene har lest, anbefaler vi at klassen har en samtale om tekstenes innhold, for å sikre seg at man har en felles forståelse av hva tekstene handler om.

For å få til samtaler som utvikler elevenes engasjement for lesing er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen deres. Vi anbefaler bruk av åpne og autentiske spørsmål og å bygge videre på elevenes svar – da opplever de at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor. I den videre samtalen eller diskusjonen kan det være relevant å ta opp spørsmålene under.

I bokutdraget fra *Ekstremisme*, argumenterer Kristian A. Bjørkelo for at vi mennesker definerer oss gjennom meningene våre: Vi opplever fellesskap med de som er enige med oss og føler ekstra stor styrke om vi kan peke på noen utenfor denne gruppen som *ikke* mener det samme som oss, som er annerledes enn oss. I dette fungerer vi, hevder han, på samme måte som ekstremister: «det er simpelthen slik vi menneske fungerer.»

- Er dere enige i dette? Begrunn svaret.
- På hvilken måte mener Bjørkelo at vi skiller oss fra ekstremistene?
- Er dere enige?
- Hvilke andre likheter og forskjeller klarer dere å komme på?

I utdraget fra *En væpnet verden* peker Iain Overton bl.a. på sammenhenger mellom våpen, den moderne masseskytteren og vår tids medier med utgangspunkt i en skoleskyting i Kauhajoki i Finland.

- Hvorfor tror dere at dette særlig har skjedd i Finland og USA fremfor i en del andre land, som f.eks. Norge?

Lærerveiledning til Faktafyk 2017: utarbeidet av Foreningen !les

- Hvordan blir drapsmenn fremstilt i media?
- I hvilken grad tror dere at mediens dekning av masseskytinger oppmuntrer andre til å utføre liknende angrep? Begrunn svaret.
- Hvilke fordeler og ulemper ser dere ved mediens dekning av slike saker?
- Hvordan mener dere at media skal forholde seg til saker om massedrap?

Overton er inne på at «blod selger» og at «fordommer og prioriteringer dikterer hvor mye sendetid en historie blir tildelt».

- Er dere enige? Begrunn svaret.
- Hvordan forsvarer Overton sin egen rolle?
- Hva mener dere bør være avgjørende for hvilke nyheter som får plass i media?

Hatet mitt får dere ikke består av to tekster: Den første er et innlegg som Antoine Leiris la ut på Facebook samme kvelden som terrorister angrep spillestedet Bataclan i Paris og drepte kjærestens hans. Dette innlegget ble lest av ca. 250 000; Den andre teksten er et notat fra dagboken hans som ble skrevet ca. en uke senere.

- Hvordan vil dere beskrive forskjellen mellom de to tekstene?
- Hvorfor tror dere at Leiris valgte å legge den første teksten ut på Facebook, mens den andre ble skrevet til dagboken?
- Egner alle følelser seg for Facebook? Begrunn svaret.
- Hvordan forholder Antoine Leiris seg til de mange reaksjoner han har fått på Facebook-innlegget?
- Hvordan forstår dere setningen: «Jeg tenker på alle de andre som har skrevet til meg. Jeg har lyst til å si til dem at ordene mine overgår min forstand»?
- Hva tenker dere om dette?

Sammenlikn medias rolle i forbindelse med terror slik den fremstilles i *En væpnet verden* og i utdragene fra *Hatet mitt får dere aldri*.

- Hva er likt og hva er ulikt?
- Hva tenker dere om medias rolle med utgangspunkt i det som står i utdragene?

I artikkelen «Den nye terroren» argumenterer Lene Brennodden for at det har oppstått en ny type terrorisme i løpet av de siste årene.

- Hvilken type terrorisme er det snakk om?
- Hvordan forstår dere uttrykket «ensomme ulver»?
- Hvilke likheter og ulikheter ser Brennodden mellom den «gamle» og den «nye» terrorisme?
- Er dere enige?
- Hva betyr dette for mediens dekning av moderne terrorisme?
- I hvilken grad mener dere at moderne terrorister bruker medier?
- Hvordan skal mediene forholde seg til dette?

Under er en liste over noen hensyn som omtales i de fire tekstene når det gjelder medias rolle.

- Hvilke av disse delene mener dere er viktige i medias dekning av terror?

Dere kan også sette opp punktene i prioritert rekkefølge.

Risiko for smitteeffekt

Hensyn til ofre

Føre til politiske endringer

Samle folk

Å gjøre informasjon, politikk og kultur tilgjengelig for folk flest

Engasjere

Ytringsfrihet

Andre ting?

Lærerveiledning til Faktafyk 2017: utarbeidet av Foreningen !les

- I hvilken grad mener dere at mediene etterlever det vestlige idealet om en fri og uavhengig presse?

Til slutt kan dere vurdere de fire tekstene.

- Hvilken av tekstene likte dere best? Hvorfor?

- Hvordan synes dere de fire tekstene egner seg til å belyse tema?

- I hvilken grad lærte dere noe nytt underveis i lesingen og i diskusjonen/arbeidet med spørsmålene?

- Om tema? Om sakprosa-sjangeren?

Kompetansemål

norsk:

- delta i diskusjoner med begrunnede meninger og saklig argumentasjon

- skrive ulike typer tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder

- skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende tekster på hovedmål og sidemål med begrunnede synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium

samfunnsfag:

-vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning